

שמעתא עמיקתא

גליון ת"ד | פרשת נח | תש"פ | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב'

פניני הלכה

התענה תענית חלום בר"ח שחל בשבת האם צריך לשבת ב' תעניות על תעניתו

א - איתא בברכות (לא:) אמר רבי אלעזר משום רבי יוסי בן זמרא כל היושב בתענית בשבת קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה, ואע"פ כן חוזרין ונפרעין ממנו דין עונג שבת, מאי תקנתיה, אמר רב נחמן בר יצחק ליתבי תעניתא לתעניתא.

ופרש"י (שם) של שבעים שנה - כלומר אפי' נגזר עליו מנעוריו, לפי שתענית קשה בשבת לפי שהכל מתענגים בו והוא מתענה. תעניתא לתעניתא - יתענה למחר. וכתבו התוס' (שם ד"ה של היושב פ"י ר"ת בתענית חלום, וכן איתא במדרש תהילים.

ואמרינן ב"ב (יא) ואמר רבא בר מחסיה אמר רבא רבא רב רב יפה תענית לחלום כשר, אמר רב חסדא ובו ביום, ואמר רב יוסף ואפי' בשבת. וכתבו הר"ף (שבת ה.) והרא"ש (שם ס"י ד"ה) ודוק תענית חלום הוא דשרי בשבתא אבל תענית אחרינא לא, וכי הא דגרסינן פרק אין עומדין להתפלל (ברכות לא:) א"ר אלעזר משום רבי יוסי בן זמרא כל היושב בתענית בשבת קורעין לו גזר דינו של ע"י שנה, אמר רב נחמן וחוזרין ונפרעין ממנו דין עונג שבת, מאי תקנתיה, ליתבי תעניתא על תעניתא. ומפרשי לה רבנן תעניתא חלום אבל תעניתא אחר אסור להתענות בשבת. ותוספת דברים מצינו בטור (סי' רפ"ח) שכתב דשרי להתענות תענית חלום בשבת לפי שנפשו עגומה על חלומו שראה וחושב שיתבטל בשכר התענית אם כן התענית הוא עונג לו.

ויעויין ב"י (שם) דכתב דטעם הדבר דקורעין לו גזר דינו כתוב בספר הזוהר אמור (קה) ע"כ. ושם איתא דיום שבת הוא יום שמחה לעליונים ולתחתונים, דאפי' הרשעים שביהנום נחים בו ביום, וגזר בו הקב"ה שמחה, ובשעה שרואה הקב"ה את אותו אדם בעצב מיד פוקד ומוציאם אותו ומתירין אותו.

ב - והנה הטור אע"פ שבסי' רפ"ח סתם כהראשונים הנזכרים, בסי' תקס"ח כתב - כתב רב עמרם ורבינו קלומינוס שבוה"ז אין להתענות תענית חלום בשבת שאנן אנו בקיאים בפתרון החלומות לידע איזה רע ואיזה טוב ואין מתענים מספק וכ"כ אב"ה (סי' תת"ס). וכתב הב"י בסי' רפ"ח דרבינו הטור לא כתב כל לפי שמקם על מ"ש, וכתב עוד בהגהות אשרי (פי"ק תענית סי' ט"ז הגה ב') הביא דברים הללו ואח"כ כתב ומנהג בזמן הזה שמתענין בשבת תענית חלום וכן הוי נוהגין רבותני, ואם הוא ת"ח יישב כל היום כולו וילמד בתעניתו ויתכפר לו. והעולם אומרים שנמצא בספרי קדמונים (נ"י מרדכי שם בשם שלטי"ג, והקולות שלמה שם סי' י"ח) שעל ג' חלומות מתענין בשבת, ואלו הם, הראשונה ס"ת שנשרף, או ויהי"כ בשעת נעילה, או קוראת ביתו או שני שנפלו. וי"א הרואה ויהי"כ אפי' שלא בשעת נעילה. וי"א הקורא בס"ת. וי"א הרואה שנושא אשה. וכתב עוד בבדק הבית דנ"ל שהחלומות שאמרו בפרק הרואה (ברכות נו.) שהם רעים גם עליהם מתענין בשבת. וכדברים הללו כתב בבי"ב בסי' תקס"ח.

ולדינא כתב בשו"ע בסי' רפ"ח סי' - מותר להתענות בו תענית חלום כדי שיקרע גזר דינו, וצריך להתענות ביום ראשון כדי שיתכפר לו מה שביטל עונג שבת. ואם תשן כוחו ואינו יכול להתענות שני ימים רצופים לא יתענה ביום ראשון ויתענה אח"כ. ובסי' הביא הדעות הנזכרים בבי"ב, וסיים בדבריו הנזכרים בבדק הבית דנ"ל שהחלומות שאמרו בפרק הרואה שהם רעים גם עליהם מתענין בשבת. וכת' המג"א (שם ס"ק ה') משמיה דהשל"ה (שבת נ"ר מצוה ד"ה תענית) דלא בריה ג' אף להתענות בשבת אפי' התענית עונג לו, כגון שנישן עגומה עליו וכשתענה ימצא חת רוח. ואינו רגיל לפסוק שיתענה ב' ימים בחול. וכת' עוד משמיה דהריב"ש (סי' תקי"ג) דאם הוא גברא דלא קפיד בחלום רע או שהתענית רע לו ומצטער בו הרבה יותר ממה שמצטער בפחד החלום אין לו להתענות בשבת. והביאם במשנ"ב (סי' ס"ח) וכתב הט"ז (סי' ג') דכלל גווינ שהרבה ביום בא ובא לו בחלום אח"כ אין כאן שייכות לומר מן השמים הראו אלא ההרהור גרם לו. והובא במשנ"ב (סי' ס"ח) ויעויין בהגהות אשרי (שם סי' ט"ז) דבתי דפוטא דכשהרבה ביום או שישן בכרס מלאה דאין בזה שום ממשות. ועתה נוהגים לילך אל החכם שבעיר לפתור לו החלום לטובה ולברכה ולא ירגיל אדם בחלומות.

שמעתא אליבא דהלכתא

האם מותר לפנות הפצים המונחים בבנין שלא ברשות

א. הטעה את חברו והכניס דברים לביתו. ב. הכניס שלא מדעת הבעלים. ג. הניח ברשות ולא בא לפנותם. ד. רוצה לזכות בכלים לעצמו. ו. אין הבעלים בעיר או שלא ידוע מה הם. ז. חוסם כניסתו ויציאנו. ח. אפשר למנוע נזק ללא טרחא. ט. מכירת החפצים לצורך הפינוי או לשכור מקום משומר. יא. הטעה את חברו והכניס דברים לביתו.

איתא בב"מ (קא:) ההוא גברא דזבן ארבא דחמרא (קנה יין) לא אשכח דוכתי לאותובי (לא מצא מקום לאכסנו) אמר לה להך איתתא אית לך דוכתא לאוגורי אמרה ליה לא, אזל קדשה (הלך וקידש אותה), יתבה ליה דוכתא לעילוי (נתנה לו לאכסן היין), אזל לביתיה כתב לה גיטא שדר לה, אזלא איחי שקולאי מיניה וביה אפיקתיה ואותביה בשבילא (פנינם לרה"ר ושלמה על הפינוי מהיין), אמר רב הונא בריה דרב יהושע כאשר עשה כן יעשה לו גמולו ישוב בראשו, לא מיבעיא חצר דלא קיימא לאגרא, אלא אפי' חצר דקיימא לאגרא אמרה ליה לכי' נחא לי לאוגורי ולך לא נחא לי דמית עלי כי אריא ארבא, ע"כ. ועפ"י פסק הרמב"ם (שכירות פ"ו ה"ז) מי שהטעה את חברו עד שהכניס פירותיו והניחם והלך, יש לבעה"ב למכור מאותן הפירות כדי ליתן שכר הפועלים שמוציאין אותן ומשליכין אותם לשוק, ע"כ. וכן הוא ברא"ש (פי"ח סי' כו) ובטשו"ע (סי' שיט).

ב. הכניס שלא מדעת הבעלים וע"י ברמב"ם (שם) שלא דוקא אם הטעו הדין כן אלא ה"ה למכניס פירותיו לחצר חברו שלא מדעתו. וכתב הר"י (נתיב לו ח"יא פ"ע) דנראי מדבריו שאינו מחלק בין קיימא לאגרא ובין לא קיימא לאגרא, ויש מי שכתב שאם לא קיימא לאגרא יש לו רשות להוציאו דעבד אינש דינא לנפשיה כמבואר בב"ק (כו:) אבל בחצר דקיימא לאגרא לא אח"כ עשה שלא כהוגן, ע"כ. והדרישה (שם אות א) כתב שמהרא"ש (שם) והטור משמע דס"ל דאפי' בחצר דלא קיימא לאגרא, נחי דמצי למיעבד דינא לנפשו ולהוציאו מביתו, אבל אינו רשאי למכור מגוף השחורה לשכור בדמיה פועלים להוציאו, וגם אינו רשאי להוציאו ולהניחו במקום הפקר, דדוקא היכא שהטעהו דאמרינן שכאשר עשה כן יעשה עמו דבר שלא כהוגן, ע"כ. וכן הביא הסמ"ע (שם ס"ק א.) והשו"ע (שם סי' א) פסק כהרמב"ם. אולם הסמ"ע (שם ס"ק א) והקצות (סי' ג) נוטים לדעת הר"י. ודעת החו"י (סי' קסה) דדוקא דומיא דהא דמבואר ב"ש"ס שרימה אותו הדין כן, אבל אם הכניס שלא ברשות אין היתר להוציאו אלא למקום משומר אחר. והגר"י (שאלה ושכירות אות ט) מחלק דאם אינה עומדת לשכר רשאי לפנותם לשוק אבל אינו רשאי לשכור פועלים בדמיהם. אולם הט"ז (שם כ"ז) שהעיקר כהרמב"ם שהתיר אף כשלא אגרא לחברו כמבואר בברייתא בב"ק (כו:) (המלא חצר חברו כדי יין משבר ויוצא משבר ונכנס, כי עבד אינש כו' והכי קיי"ל בסי' ד', וכן פסק השו"ע (סי' תיב ס"ג) אלא דנר' דהרמב"ם מייירי כאן שהוא צריך למקום שהפירות מונחים שם דהוי דומיא דממלא חצר חברו כו' שזכרנו, אבל אם א"צ הו"ל זה נהנה וזה לא חסר, אלא דמ"מ אם הוא מודיע שאינו מרוצה להיות נשכר לו ודאי גם בזה הדין עמו, וגם הטור אפשר שמודה בזה דהא יש ראייה ברורה על זה, ע"כ. והסכים לזה הערוה"ש (אות ה.) והחו"י (שם) דחה דברי הט"ז (הובא דחיותו להלך). ונמצא דנח' הפוסקים האם כשהחבר הכניס חפצים שלא ברשות, רשאי הבע"ה לפנותם למקום הפקר, להרמב"ם שרי, ולהר"י אם לא קיימא לאגרא מותר מדין עבד אינש ולחו"י דוקא למקום משומר. ולפי הט"ז אף להניח במקום הפקר אם צריך לאותו מקום, ואם לא צריך לאותו מקום צריך להודיע לו.

ג. הניח ברשות ולא בא לפנותם ויש לענין כשהניח ברשות ולא בא לפנותם האם חשיב כאן והלך כהניח בלא ברשות. שו"מ בפתחי חושן (ח"ג פ"א הגה סג) שכתב דמשמעות הפוסקים שאם הכניס מדעתו לזמן ועבר הזמן, אין לו רשות להוציאם לשוק אף ע"י הודעה. אולם אין דבריו מוכרחים. וכן באג"מ (ח"י"מ ח"ב סי' נו ד"ה עכ"ל) מבואר דע"פ א"ם הודיעו ולא בא לפנותם שוב חשיב כהניח שלא ברשות. ונ"י"מ בזה לענין שומר אבידה שהודיע לבעליה לבא לקחתה ולא בא, דאף ד"ל דחשיב מניח ברשות כי התורה הטילה על המוצא לשומרה אולם אחר שהודיעו שיבא ולא בא י"ל דתו חשיב כמניח שלא ברשות דרשאי לפנותה. וע"י בסמ"ע דלהלן אות ז'.

ד. רוצה לזכות בכלים לעצמו ויש לדון כשמוותר לו לפנותה לשוק, האם באופן שרוצה לזכות בה רשאי לעשות כן, ד"ל דלא גרע מלפנותה לשוק שבדאי יקחהו אחרים, אלא שבמבואר בפרשה (אות א) ובסמ"ע (סס"ג) דאין על החפצים דין הפקר אלא אבידה (אלא שאינו חייב לטפל בה), וכ"כ האג"מ (שם ד"ה והנה בחו"מ).

אלא שאחר שהודיעו ויודע שזיקוקו לרחוב י"ל דחשיב כאבידה מדעת לכי"ע כמבואר בפרשה (שם), ויעויין בנתיבות (סי' רסא ביאורים סי' א) דבאשפה העשויה לפנות הפקר גמור הוא לכי"ע, דיאוש גמור איכא, דהא מי שימצאנו ודאי לא יכריז, דאבידה מדעת אין צריך להכריז כמ"ש הסמ"ע (סי' ק), והתוס' (ב"מ כד.) ד"ה כי קאמר ר"ש) כתבו דכל שאין המוצא צריך להכריז מייאש נפשיה בעל אבידה, ואינו דומה להשליך כיסו ברה"ר, שיש בו סימן, דלדעת הרמב"ם הוי אבידה מדעת אלא שמחמת שאין יאוש אינו פטור אלא מלהרים אבל אינו יכול לקחתה לעצמו, ע"כ. ואם נימא דנ"י"ד דמי לאשפה עשויה לפנות י"ל דאחר שפינהו רשאי לזכות לעצמו. וצ"ע למעשה.

ה. הובא להודיע לבעלים וע"י ברמב"ם (שם) דהמכניס פירותיו לבית חברו והטעו צריך להודיעו, ואם אחר שהודיעו פינה אותם ונאנס פטור. וביאר הב"ח (סי' שיט) דאם לא הודיעו שהשליכן לשוק ונאנסו חייב מדינא דגרמי ומזיק בידים ממש, אבל אם הודיעו מיד לאחר שהשליכן לשוק והשני לא הגשיח להצילן פטור דבדין עשה שהשליכן כיון דעשה עמו שלא כהוגן, ע"כ. וכן נקטו הקצות (סי' א) והערוה"ש (אות ב). וכ"כ החו"י (שם) דהרי זה שהוציאו ללא הודעה כמזיק בידים. ובדרך זה מצינו בנתיבות (סי' רצא באו"י סי' ז) שכל שהולך דבר ממקום המשתמר למקום שאינו משתמר לגמרי, הוי כמזיק בידים.

אולם הרמב"ם (שם) כתב על דין זה דמדת חסידות הוא שיוודע לבי"ד וישכירו ממקצת דמיהן מקום משום השבת אבידה לבעלים אע"פ שלא עשה כהוגן, ע"כ. וז"ל הטור (שם) מיהו צריך להודיעו ואם נאנס לאחר שהודיעו פטור וכת' הרמב"ם ומדת חסידות הוא שיוודע לבי"ד וישכרו ממקצת דמיהם מקום משום השבת אבדה לבעלים אע"פ שעשה שלא כהוגן, ע"כ. וכתב הב"י (שם) דמשמע דהרמב"ם פליג על הרא"ש, דלהרא"ש צריך להודיעו ואם לא הודיעו ונאנסו הפירות חייב ולהרמב"ם פטור אלא שמדת חסידות הוא להודיע הדבר לבי"ד. ויש לתמוה על לשון הטור דמשמע דס"ל דלא פליגי.

אולם הדרישה (אות א) כת' דלא פליג על הרא"ש, דמ"ש הרמב"ם שיוודע לבי"ד ר"ל קודם שיוציאו מן החצר, וזה אינו אלא מדת חסידות, והא דאינו מודיע לבעל הפירות משום שאינו רוצה שיכנס לביתו ואילו מודיעו ירא לנפשיה שיכנס לביתו מאחר שעשה עמו שלא כהוגן, אלא אחר שהוציאו מחצירו חייבוהו מהדין להודיע ויצילם משם, ע"כ. ובדרך זה כת' הב"ח (שם), הסמ"ע (שם) והבאר הגולה (אותיות ד-ה). וכן פסק הגר"י (שם). וכן נר' דעת הביאור הגר"א (אות ה) דלא פליגי. אולם מהרמ"א (סי' א) משמע דס"ל דפליגי. וכ"כ הביאור הגר"א (שם) אליבא דהרמ"א. והסמ"ע שם דחק לפרש דברי הרמ"א באופן אחר. ודעת הקצות (סי' א) דלהרמב"ם א"צ להודיע כלל דודאי חולק על הרא"ש, ושכן מצא בשו"ט בשם הראב"ד והריטב"א (שם) מייירי כשבעל הפירות הניעה את בעה"ב. וכן נקט והערוה"ש (אות ה) וכת' דכיון שישטט בשם הראב"ד ברמאות אין לו עסק עמו וכאשר עשה כן יעשה לו הוי דין גמור ללא קנסא בעלמא כמ"ש תוס' (גיטין מ' ד"ה וכתב), ע"כ. וע"י באור שמח (שם) נקט דא"צ להודיע, והוכיח כן מב"ק (ג) דהמכסה בורו בדליו של חברו כו' המובא להלן. אולם י"ל דשאני התם שממילא מתגלה הבור משא"כ הכא שאם מוציא החפצים נמצא מזיקו בידים, ועיין.

ו. איך הבעלים בעיר או שלא יודע מי הם

והנה הפרישה (אות א) כתי ישוב נוסף על קושיית הבי"ה הנ"ל שהבין שהרא"ש והרמב"ם פליגי, דלעולם לא פליגי, דלהרא"ש מייירי כשבעיה בעיר או מחויב להודיעו, והרמב"ם עדיפא מנייה קמ"ל דאפי' אינו בעיר מדת חסידות הוא שיוודע לבי"ד והם ישכרו מקום, ומדת חסידות דהרמב"ם קאי גם על בי"ד השוכרים מקום להציל את של זה. ותדע שכן הוא שבע בעל הבית בעיר למה יגידו לבי"ד ולא לבעל הבית עצמו, ואי מייירי בהגידו לו ולא אשגח ביה הרי הוא אבידה מדעת ולמה יחזור ויגיד לבי"ד, ע"כ. מבואר דאם אין בעלים בעיר אין חובה להודיע אלא ממדת חסידות.

אולם הבי"ה (ש) כתב דאם אותו שהכניס פירוטו יודע מיד מן העיר דא"ל להודיעו, חייב מדינא להודיע לבי"ד ולא ממדת חסידות שבה"ה אם לא יודיע לבי"ד וישלכם לשוק ופסידו ויהי ליה מויק בידים, ע"כ. וכן נקט הא"מ (שם ד"ה ע"כ). וכן הביא בפתחי חושן (שם הגה סד) בשם שמון רוקח (ח"ב ס"י פא). ובערוה"ש (אות ד) מבואר דאם אין שם בי"ד לפניו יודיע לגי' אנשים וישכור מקום עבור החפצים והבעלים ישלם, ואם אין הבעלים בעיר ימכור החפצים וישלם שבמקום חשש הפסד נתנו חכמים רשות לעשות שלא מדעת הבעלים. וכ"כ בפתח"ש (שם הגה סג) שבמקום שאין בי"ד שיטפל בכירות מקום אסור להשליכם לשוק.

אלא שאם לא ידוע מי בעל החפצים דינו כדון אבידה, ואם מונח שם הרבה זמן שיש לתלות שמוסתמא הבעלים התייאשו מהם מבואר בסימן ר"ס סעי' א' מותר לקחתם, אלא שאם החפצים נמצאים בחצר פרטית, ע"י בגליון קפ"א שהבאנו שיש סוברים דאם מצא אבידה בחצר זכה בה מיד דחצירו כידו, ואם לא התייאשו בעליה מיד נמצא קונה לפני יאוש ובאיסורא אתי לידיה. ומ"מ אם ודאי לא נח"ל היה לכר"ע אין חצרו קונה לו, עיי"ש). וכמו"כ במקום שפרסמו שמי שמנח כלים באותה רשות אם לא יפנם תוך זמן מסוים יהיה הפקר ומחיל וכמו שפירשנו בזה בא"מ (א"ח ח"ה ס"ט אות ז).

ז. הוספת כניסתו ויצאתו (עבד איניש כשמונעים ממנו תשמישים)

והנה ה"ט"ז הנ"ל הוכיח כדעת הרמב"ם שא"צ להודיע מהגמ' בב"ק (שם) דהממלא חצר חבירו כדי יין משבר ויוצא משבר ונכנס דעבד איניש דינא לנפשיה, וכן פסק ה"ש"ע (סי' ד ס"י ת"ב סעי' א) ועיי"ש ס"ס ע"ט ובסמ"ע (סי' ד) מה הדין כשהניח ברשות ומלא כניסתו ויצאתו והבין אף קיבל בע"כ ופסקו שמומרה. וע"י בזה בחזו"א (ב"ק סי' ד סי' א).

אולם החו"י (שם) כתי' דאין לדמותו למה דקיי"ל דעבד איניש דינא לנפשי' דהתם מייירי ברואה את שלו ביד חבירו או שממלא חצר חבירו כדים שא"א לו לילך א"י עימדם זה על זה דלא אטרוחוהו בזה כמ"ש התוס' רק משבר ונכנס בהליכתו וגם שם ח"ר"ל שישברם בידים כ"ש אם יש לו מקום לילך עיי"ש בתוס' (ד"ה משבר וד"ה טעמא) ומשם ראייה דלא שרינן ליה בדלא מילא לחצר, ע"כ. מבואר דס"ל דבגונא שסתם לגמרי רשותו לא חייבוהו לטרוח משא"כ הכא שבידו לתת כלו במקום אחר ואם בא לפנותם לשוק הוי כמזיק בידים.

אבל הגר"י (שם) כתי' דאם מילא חצרו כדי יין וכדי שמן שלא מדעתו הרי זה נכנס ויוצא כדרכו ואינו חושש אם משברם דרך הילוכו שלא בכונה אבל בכונה אינו רשאי לשבר אלא להוציאם לשוק וכן כל כיוצא בזה, ע"כ. מבואר דס"ל לחלק דאע"פ שלהוק בכונה אסור מ"מ להוציאם לשוק דלא הוי נזק ישיר שרי.

וע"י בסמ"ע (סי' ת"ב ס"ק א) שכת' על הא דמילא חצרו, דכשמילא כ"כ עד שא"א לעבור, בזה אפי' שברו בידים וברשות פטור. והערוה"ש (שם אות ד) כתי' דשני דינים יש, אם מילא ממש עד שא"א לעבור אפי' שיבר בידים פטור, ובמילא הדרך ובדוחק יש מקום לעבור אם ישיבר בידים חייב ואם נתקל ושבין פטור דא"צ להטריח ולהתבונן וליילך במקום דחוק, ע"כ.

ח. אפשר למנוע נזק לידים וראש טהור

ומה"ט"ז (שם) משמע שבמקום שחוסם יציאתו וכניסתו לא הטריחו אותו למנוע נזק חבירו, וכן לענין פיגוי חפצי חבירו לצורכו דהיי"ל לא אפירך להודיעו. אולם לפי הגר"י (שם) אף כשחוסם את מקום הילוכו אם יכול לפנותם לשוק וכיוצא בזה צריך לעשות כן. ואפשר דאף ה"ט"ז יודה דבמקום שבקל יכול למנוע נזק עליו לפנותם וכן ושאני בנידונים הנ"ל דיש בזה טרחא.

והנה בשו"ת הרא"ש (כ"ל קא ס"י א) כתב בענין ראובן שהניח תבית ברה"ר וסמכו על האבן של שמעון, וראש שמעון ונטל את האבן מתחת החבית של ראובן, ועיי"ז נתגלגל אח"כ החבית ונשבר, שאין לפטור את שמעון מטעם גרמא בנוקין, דדבר זה בריא וזיקא הוא שהחבית יתגלגל ויפול. וכן אין לפטור מטעם דעבד איניש דינא לנפשיה, דהא אמרינן בב"ק (נה) בשור שעלה ע"ג חבירו, דאם שטמו להחתתו ומת העליון פטור, אבל אם דחפו חייב, וה"ג גם כאן הי"ל לסמוך החבית באבן אחר באופן שלא ישבר, ע"כ. והובא ברמ"א (סי' שפ סעי' א) וע"י שפ"ט (סי' ת"ב ס"ק א) שכת' דלא דמי ליה דאיתא בב"ק (ז) דאמר חבירו בורר בדליו של חבירו ובה על דלי ונטל דליו דחייב בעל הבור, ואפי' אם מכיר את בעל הבור א"צ להודיעו שנטל דליו, כיון שכיסה בדלי של חבירו שלא ברשות, דשאני הכא דנשברה החבית מיד והו"ל כהזיקו בידים, משא"כ כאן בגילת הבור דאין הזיקו בא מיד

אלא לאחר זמן כשתיפול שם בהמת חבירו, וגם לא ברי כ"כ הזיקו, ע"כ. [והחזו"א (ב"ק סי' ד ס"ק א) כתי' דשאני שור שעלה ע"ג חבירו דהבעלים לא פשעו פשיעה מגורה. ועיי"ש שכת' אליבא דהסמ"ע דאפשר דבטרוח מונעם גם התם חייב לכסות].

והקשה בדברי משפ"ט (שם) על האי דינא של הרא"ש דהא תוס' הקשו על הא דשור שעלה ע"ג חבירו דמאי שנא מהא דאם מילא חבירו את חצרו ככדים משבר ונכנס ומשבר ויוצא, והכא אמרינן דחייב על השור העליון להו"ל לשמוטי' בנחת. ותירצו דבמילא כ"כ טירחא בשבילו כל פעם להיכנס בנחת ולהזהר שלא לשבור את הכדים. ואי"ל אמאי חייב בהא דהרא"ש על שלא טרח להעמיד שם אבן אחר ולסמוך תחת החבית, מ"ש ממשבר ונכנס ומשבר ויוצא, ותירץ דצ"ל דהכא מצינו אבן אחר ברה"ר להניחם לסמוך מתחת, וא"כ אין זה טירחא בשבילו, וה"ז כשור דהו"ל לשמוטי' בנחת דחייב, ע"כ.

ובערוה"ש (סי' שפ אות ז) כתב על דינו של תשובת הרא"ש, דמ"מ אין שמעון מוכרח להציל מיד, דלהכליל לא היה מגיע נזק אף ולמצוא זמן מה ויהי לו לסמוך את החבית בדבר אחר, אף שלא היה לו לשעתו מזומן במה לסמכה מ"מ היה לו לחפש ולמצוא אף שהורה להכליל מ"מ אין זה מדרך גני"א והוא דרך המזיקים וחייב לשלם, ע"כ.

ט. מכירת החפצים לצורך הפיגוי או לשכור מקום משומר

ועיי"ן ברמב"ם (שם) דכשמוציא הפירות יכול למכור מאותן הפירות כדי ליתן שכר הפועלים שמרציאין אותן לשוק, ע"כ. וכן פסקו השו"ע (ח"ו"מ ס"י ט"ט). וע"י לעיל בשם הגר"י כתי' דבגונא שהניח במקום שלא ברשות אסור לפנותם בדמיחם]. ולפי"ז נראה שאם רצונו לפנותם בעצמו רשאי לקבל שכר ע"ז ולקחת ממנו מהפועלים בעל לעצמו בתורת תשלום.

וכתב הא"מ (ח"ו"מ ח"ב ס"י נ ד"ה אבל) שבגונע למכירה לא הוזכר שיצטרך בי"ד למכירה אף לא סתם ג' אנשים כהא דבב"מ (נב), ואולי מפני שלא הטריוחו אותו לבקש בי"ד כיון שעשה שלא כהוגן, לכן יכול למכור בעצמו כפי הצורך לשכירות המקום ולהעברתם לשם, אבל טוב שיהיה שני עדים בכמה מכר ויחתמו על שטר איך שראו וביסוד זה מכר, וממילא יהיו בצרף שלשה דגם הבע"ה אינו נוגע בזה למכור בזול, ע"כ.

ועיי"ש בא"מ דבאופן שאסור להשליכם ורוצה לפנותם מחמת צורך שימוש במקום ורוצה לשכור מקום משומר ולהעביר לשם החפצים, ודאי רשאי למכור אותם כפי חשד הצריך לשכירות המקום וכפי צורך לשכר ההעברה ממקומו להמקום שישכור, והרי זהו מדת חסידות שכתב הרמב"ם שיוודע לבי"ד וישכור ממקום דמיהו מקום משום השבת אבדה לבעלים אע"פ שלא עשה כהוגן, ומסתבר דלא דקמ"א דהיי"ל שיכול לשכור בעצמו מקום משומר ויזיקים המדת חסידות, ע"כ.

מסקנא דדינא

א' מי שהטעה את חבירו והכניס חפציו לרשותו (כגון שאמר שישלם ורימהו) רשאי לפנותם אף למקום לא שמור כגון לרחוב וכדו'. ב' י"א שאמר שפניה אותם חצרו להודיע מיד לבעלים כדי לאפשר להם לבוא לאסוף אותם ומ"מ אם נאבדו פטור. וי"א שאינו צריך להודיעם. ויש חולקים כדעה הראשונה. ואף במקומים במקום שיש בי"ד שבידם לטפל בדבר יש משום מדת חסידות להודיעם קודם שישלכם והם ישכרו מדמי החפצים איזה חדר ופועלים להוליכם לשם. ג' אם מניח החפצים לא הטעה את הבעלים אלא הכניסם לראו מדעתם או הסכמתם (כגון שהכניס כליו במקלט הבנין וכדו') י"א שמ"מ דינו כמו מי שהטעה את חבירו ויכול לפנותם לרחוב, וי"א שיש לחלק בזה שאם הניחם במקום העומד להשכיר שאינו רשאי לפנותם ואם אינו עומד להשכיר רשאי לפנותם. ויש חו"מ"א אף באינו עומד להשכיר. ומ"מ בעדמ"ד אם השליכם ללא הודעה נראה שלא ניתן לחייבו לשלם. ד' אם הבעלים אינם בעיר באופן שא"א להודיע להם אסור לפנותם לרחוב אלא למקום שמור. ובדיעבד אם פינם למקום שאינו שמור יש מקום לפטור מתשלומים. ה' אם לא ידוע מי הבעלים של החפצים, אם מונחים שם הרבה זמן שיש לתלות שמוסתמא הבעלים התייאשו מהם אם הם חפצים שודאי אין רצון בעלי המרום לקנותם מותר לקחתם כדין אבידה, וע"י הפרטים בזה לעיל. וכו"מ"א במקום שדרכם של אנשי אותו המקום (הבנין ע"י ועד הבית וכדו') שמי שמנח כלים באותו רשות מניח ע"י בעלי המקום שיוכלו לעשות כרצונם מותר לקחתם משם. ו' באופנים שמוותר לפנותם ניתן לשלם על הפיגוי בדמי החפצים, ואף באופן שבעלי המקום מפנים אותם בעצמם ע"י לקבל שכר יכולים לקחת מדמי הכלים. ויש מחמירים במקום שלא הטעה את הבעלים שאינו רשאי לשלם בדמיחם. ז' אם המניח החפצים מילא המקום עד שאין ביד הבעת"ב להכנס ולצאת, מלבד שיכול לפנותם משם הרי זה נכנס ויוצא כדרכו ואינו חושש אם משברם דרך הילוכו שלא בכונה, ואם א"א לעבור כלל ויש טרחא לפנותם י"א שמוותר לשברם ע"י לעבור. ועל כן אם חבירו חנה בחנייתו הפרטית שלא כדין מותר להביא גרר אף אם הדבר לעול לגרום נזק לרכב. והכל לפי הענין.

ג - וכתב השו"ע בס"י תקס"ח (ה"ה) דהמתענה תענית חלום בשו"ע או בחולו של מועד או ברה"ח או בחנוכה ופורים או בערב יוה"כ צריך למיתב תעניתא לתעניתיה כדון המתענה תענית חלום בשבת. נכת' המשני"ב (שם סי' ק"ל) דהמתענה תענית חלום ברה"ח ניסו או אב דא"צ למיתב תעניתא לתעניתו, דהא י"א דמצוה להתענות בהם כמ"ש בס"י תקס"ח.

ול"ע הכי"א דחל ר"ח בשבת, ונתענה תענית חלום בשבת, אי בעי למיתב שתי תעניות על מה שנתענה בשבת ור"ח, או דסגי בתענית אחת לתריוויהו.

ועיי"ן במשנת בנימין (סי' צ"א) דנשאל במי שצם בשבת תענית חלום ולמחרתו י"ז בתמוז אי עולה לו התענית לכאן ולכאן, והשיב דאינו יוצא בתענית י"ז בתמוז למדי טעמא שצריך למיתב תענית לתעניתו אלא משום כפרה על שביטל עונג שבת, ותענית זה שבי"ז בתמוז אינו מכפר כלל על עונג שבת, וא"א לקרבי א' שיכפר על בו חטאות רק שאשכול ב' יזית חלב בהעלם א', אבל ב' העלמות לא, ובהעלם אחד נמי לא מתכפר בקרבן אחד אלא שאשכול חלב וחלב או קוצר וחזור וקוצר, אבל חלב ודס או קוצר וטוחן אפי' בהעלם אחד מביא ב' חטאות, וכ"ש בנידון דידן שהן כשתי חטאות ושתי העלמות וא"א שיתכפר לו בתענית א'.

ועל פי דרכו יש לדון בנידון דידן היכי נידון ביה, אי נימא דכיון דתרוויהו ענין אחד הם, דנתחייב בתענית משום שביטל עונג היום, דמי לחטאת אחת וסגי בתענית אחת לתריוויהו, או נימא דכיון דב' קדושת ניהו בעי למיתב ב' תעניות.

וה"ל יל"ע היכא דנתענה ב' תעניות חלום ב' שבתות ולא נתענה בניתיים, אי סגי בתענית אחת לתריוויהו או דבעינן שיתענה ב' תעניות. ד"ל דכחטאת אחת ניהו, ומאיך י"ל דדמי ל' העלמות וחייב ב' תעניות. ועיי"ן במג"א (סי' ג) דהעלה לדינא כהמשאת בנימין דאם יום א' הוא תענית חובה צריך להתענות תענית אחרת על מה שנתענה בשבת. אולם ה"ט"ז (סי' ג) יצא לחלוק על המשאת בנימין, והעלה דודאי דאם נתענה תענית חובה מהני ליה אף על דהתענה בשבת.

וה"ל (סי' ז) אחר שהביא דברי המשאת בנימין וה"ט"ז, כתב דני"ל דאי תענית ציבור עולה א"כ ה"ה תענית אחד מהני על שנתענה ב' ימים. ע"כ. ונע"ש דנראה דס"ל לדינא כהמ"א (וכן פסק העולת שבת סי' טו).

ועיי"ן עוד בפמ"ג (משב"ז סי' ג) דכתב - ועיי"ן א"ר סי' ט"ז, ושמעתי שם דאם התענה ב' שבתות או ב' ימים טובים, למאן דאמר תענית ציבור עולה ה"ה דיום אחד עולה לשניהם, ולמ"ד דאמר תענית ציבור אין עולה הי"ה דתענית אחד אין עולה לשניהם. עיי"ש. ופשוט דיו"ט שחל בשבת והתענה די ביום אחד.

והמשני"ב (סי' ח) כתב דהיכא דיום א' הוא תענית חובה, אינו עולה לו. ויש חולקין וס"ל דעולה ויכוין ביום התענית שיהיה לו כפרה על מה שהתענה בשבת. ומי שקשה לו יכול לסמוך על המקילין דעולה לו.

ולפי דברי הא"ר הי"ה היכא דנתענה ב' שבתות דתלי בההיא פלוגתא. ועיי"ן בבית דוד (א"ח סי' ק"י) דהעלה היכא דנתענה ב' שבתות לא סגי ליה בתענית א', וכן הסיק השואל משיב (ק"ח סי' י"ב). והמחזיק בריב (אות י"א) כתב דהפרי"ח נסתפק בזה. והובאו דבריו בשערי תשובה (סי' ק).

ולענין י"ט שחל בשבת סתם לדינא בהב"ל (ד"ה מה שביטל) כדברי הפמ"ג דדי שיתענה יום אחד. אך הרב פעלים (א"ח ח"א סי' כ"ט) העלה דהיכא דנתענה ביום א' שיש בו ב' קדושות בעי למיתב ב' ימים של תענית.

פניני מוסר

עניני שבת קדש

מעלת וקדושת השבת (ו)

גודל קדושת השבת למעלה מכל המועדים והזמנים - יואלם אפס קצהו טראה מבולת משיחת שמן, והטוב יותר מברותיה, והכלה בין רעותיה משובצה בהפרש והבדל יום שבת קדשני משאר מקראי קודש, כאשר נכבדות מדובר בו במאמר התנא מאקרי רשב"י ע"ה (זה"ק אמור צ"ד ע"א) וז"ל תלתא אינון זמנין מקודש חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות, אמר ליה רבי אבא וכי שבת לאו מקודש הוא זמין א"ל לאו וכו', דשבת לאו זמין היא דהא דיילה הוא ירותא, ודא דקודש הוא ולא זמניו הוה, וע"י כולהו זמנין קודש ומתקשרין בשבת ומתטרים ביה בהאי יומא שביעאה, וע"י שבת לאו זמין הוא וכו'.

למלאך הדוי ליה ברא יחידא חביבא דנפשיה וכו', זמין לון להני שושביני, ברא לא אתחזי לזמנא אלא למיעל למיכלל בביתא דאבוה, בשעתא דאיהו בעי וכו' ע"כ.

ועוד (ש"י ע"ה ע"א) בגין כך שבת עדיף מכל זמנין וחגיגין ואקרי קודש"י. (סידורו של שבת ח"א שורש א, א)

נערך ע"י מהר"ר סדרת "עבודת המועדים"

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבמעמח"ם שמעתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון - מ"ל: 6761* יש לחקיש 3-1 שלווחה 65

ניתן לתרום דרך "נדרים פלוס" - יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. הניכי ישיבות רמות ב' 3. גליון שמעתא עמיקתא

הגליון נתרם בעילום שם להצלת התורה ומשפחתו - לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503

© שמעתא עמיקתא - להפצת הגליון במקום מגוריהם או לימודכם נא לשלוח בקשה לדוא"ל: Amikta571@gmail.com

